

## 8.Sınıf TC İnkılap Tarihi Konu Özetleri

**7.Ünite : Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası**  
**1.Bölüm : Atatürk'ün Ölümü ve Ölümünün Yansımaları**

### Atatürk'ün Son Günleri ve Ölümü

Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulmasını sağlamak için büyük çabalar göstermiştir. Düşman işgali altındaki vatani kurtararak yıkıntılar içerisindeki bir devletten modern bir ülke meydana getirmiştir. Bunları yaparken hayatının büyük bir bölümü savaş alanlarında geçmiştir. Atatürk, savaştan sonra da gecesini gündüzüne katarak Türk milletinin çağdaşlaşması yolunda çalışmalar yapmıştır.

Atatürk'ün hastalığı ile ilgili ilk şikâyetleri, 1937 yılında başladı. Fakat doktorlar bu hastalığın teşhisini uzun bir süre koyamadılar. 1938 yılında Yalova kaplıcalarına dinlenmek için gittiğinde kaplıcadaki doktor, Atatürk'ün hastalığının siroz olduğunu belirledi. Teşhisin gecikmesi sebebiyle hastalığın ilerlemesi engellenemedi. Buna rağmen Atatürk'ün hastalığı Türk milletinden ve dünyadan gizlendi. Çünkü Hatay'ın ana vatana katılması çalışmaları devam ederken Atatürk'ün hastalığının duyulması, Türkiye için olumsuz bir gelişme olurdu.

Atatürk, ömrünün son yıllarında yoğun olarak Hatay sorunu ile ilgilendi. Hataylılara yalnız olmadıklarını bildirmek ve Türk Devleti'nin gücünü diğer ülkelere göstermek isteyen Atatürk, 1938 yılında, Mersin ve Adana gezilerine çıktı. Bu gezilerde ordunun tatbikatlarını ve geçit törenlerini hasta olmasına rağmen ilgi ile izledi. Ankara'ya dönüşünde deniz havasının hastalığına iyi geleceğini düşünen Atatürk, trenle İstanbul'a geçti.

İstanbul'da Dolmabahçe Sarayı yerine Savarona yatında kalmayı tercih etti. Atatürk, doktorların dinlenmesi yolundaki ısrarlarına rağmen ülke işleriyle ilgilenmeye devam etti. Hastalığının iyice ilerlemesi üzerine Dolmabahçe Sarayı'nda dinlenmeye alındı. 2 Eylül 1938 tarihinde, hasta yatağında yatarken Hatay'ın bağımsız bir devlet olduğu haberini alınca Atatürk, buna çok sevindi.

Atatürk'ün hastalığı ciddiyetini korumaya devam ediyordu. Hatta kendisini iyi hissettiği bir gün noter çağırarak vasiyetnamesini bile hazırlattı. Atatürk vasiyetnamesinde, mal varlığının büyük bir bölümünü, kendisi tarafından kurulan Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumuna bağışladı.

Atatürk, Ankara'da yapılan cumhuriyetin on beşinci yıl törenlerine katılmak istiyordu. Fakat doktorları buna izin vermediler. 1938 yılı Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında Atatürk'ün hasta yatağından Türk ordusuna gönderdiği son mesaj, dönemin başbakanı Celal Bayar tarafından tüm halka okundu. Bu mesajda, Türk ordusuna Kurtuluş Savaşı'nda gösterdiği kahramanlıktan dolayı milletçe teşekkür ediyordu. Ayrıca Türk milletini ve cumhuriyeti, modern silahlarla donanmış Türk ordusuna emanet ediyordu. 1 Kasım 1938'de cumhurbaşkanı tarafından yapılması gelenek hâline gelen TBMM'nin yeni yasama yılı açılış konuşmasını, Atatürk'ün yerine yine başbakan yaptı. Başbakanın okuduğu bu açılış metninde Atatürk, Türk gençliğinin yüksek eğitim ihtiyacını karşılayacak yeni üniversitelerin kurulacağını açıklıyordu. Ayrıca halkımızın millî dili ve tarihi ile ilgili olarak Türk Tarih ve Türk Dil kurumlarının yaptığı çalışmalara da yer veriyordu.

Doktorların bütün çabalarına rağmen Atatürk'ün hastalığı ilerledi. 8 Kasım günü komaya giren Atatürk, 10 Kasım 1938 tarihinde, saat dokuzu beş gece, Dolmabahçe Sarayı'ndaki odasında hayata veda etti.

Atatürk'ün Türk bayrağına sarılı tabutu 16 Kasım'da Dolmabahçe Sarayı'nda katafalka konuldu. İstanbul halkı üç gün boyunca gözyaşları içinde Atatürk'ün manevi huzurundan geçerek ona son görevlerini yaptı.

Ord. Prof. Şerafettin Yaltkaya tarafından kaldırılan cenaze namazından sonra Atatürk'ün cenazesi, 19 Kasım'da Yavuz Zırhlısı ile önce İzmit'e, oradan trenle Ankara'ya getirildi (20 Kasım 1938). TBMM önünde katafalka konulan Atatürk'e, bu kez de Ankaralılar saygılarını sundu.

21 Kasım günü, Ankara'da dünya ülkelerinin yöneticilerinin ve yurdun her yerinden gelen on binlerce kişinin katıldığı bir devlet töreni düzenlendi. Atatürk'ün tabutu, meclis önünden alınarak Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrine konuldu. Atatürk'ün yerine cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü, Ulu Önder Atatürk için bir bildiri yayımlayarak Türk milletinin duygularını dile getirdi.

Atatürk'ün naaşı, 10 Kasım 1953 tarihinde, Etnografya Müzesi'nden alınarak kendisi için Türk milleti tarafından yaptırılan Anıtkabir'e taşındı

#### **a. Yurt İçi ve Yurt Dışındaki Yankıları**

Atatürk'ün ölümü sadece Türkiye'de değil, dünyanın bütün ülkelerinde üzüntüyle karşılanmıştır. Çünkü Atatürk, düşünceleri ve yaptığı inkılaplarla yalnız Türk milletinin değil, dünya halklarının da örnek aldığı bir devlet adamıdır.

Atatürk hakkında ölümünden sonra basın, yayın organlarında yer alan sözlerden bazıları şunlardır:

- "Unutulmaz Atatürk'ün büyük hatırası Türk ulusu kadar ebedidir."  
Mareşal Fevzi Çakmak
- "... Bugün ona ağlayıp yanmak için bir tek kalbiz; yarın onun eserini ve davasını müdafaa etmek için bir tek irade gibi kaynaşacağız."  
Falih Rıfkı Atay
- "Atatürk, istiklal hissini taşıyan bütün milletler için ölmez bir semboldür."  
Alman Basını
- "Atatürk'ün, birçok insanların başarmaya maddeten muktedir olmadıkları işleri başarmakta gösterdiği azim ve cesarete ve ortaya koyduğu esere bütün Amerika hayrandır."  
Amerikan Basını
- "Atatürk, olağanüstü bir devlet adamı, savaş sonrası dünya tarihinin en önemli simalarından biri idi. Atatürk olmasa idi, yeni Türkiye var olmazdı."  
Finlandiya Basını
- "Atatürk adı kadar, çağdaş hiçbir isim büyük saygı telkin edememişti."  
İngiliz Basını
- "Benim üzüntüm, bu adamla tanışmak hususundaki şiddetli arzumun gerçekleşmesine artık imkan kalmamış olmasıdır."

- Franklin Roosevelt (Franklin Rusvelt) (ABD Başkanı, 10 Kasım 1938)
- "Atatürk, bu yüzyılın büyük insanlarından birinin tarihî başarılarını, Türk halkına ilham veren liderliğini, modern dünyanın ileri görüşlü anlayışını ve bir askerî lider olarak kudret ve yüksek cesaretini hatırlatmaktadır... Çöküntü hâlinde bulunan bir imparatorluktan özgür Türkiye'nin doğması, yeni Türkiye'nin özgürlük ve bağımsızlığını şerefli bir şekilde ilan ederek o zamandan beri koruması, Atatürk'ün ve Türk halkının işidir. Şüphesiz ki Türkiye'de giriştiği derin ve geniş inkılaplar kadar, bir kitlenin kendisine olan güvenini daha başarı ile gösteren bir örnek yoktur."
- John F. Kennedy (Con F. Kenedi) (ABD Başkanı, 10 Kasım 1963)
- "Asker, devlet adamı, çağımızın en büyük liderlerinden biri idi. Kendisi, Türkiye'nin, dünyanın en ileri memleketleri arasında hak ettiği yeri almasını sağlamıştır. Keza o, Türklere, bir milletin büyüklüğünün temel taşını teşkil eden, kendine güvenme ve dayanma duygusunu vermiştir."
- General Mc Arthur (ABD Uzak Doğu Kuvvetleri Komutanı, 1963)
- "Dünya sahnesinden tarihin en dikkat çekici adamlarından biri geçti."  
Chicago Tribune (Şikago Tiribün)
  - "Savaş sonrası döneminin en yetenekli liderlerinden biri."  
New York Times (Niv York Taym)
  - "Almanya, Atatürk'ün eserine ve mücadelesine hayrandır. Onda, tarihî eseri, özgürlüğü seven bütün milletler için bir sembol olarak kalacak kudretli bir kişilik görmektedir."  
Berlin, Alman Ajansı
  - "Kendisinin tarihî büyüklüğü, eseri olan yeni Türkiye'ye bakılarak bu günden ölçülebilir. Çelik gibi azim ve gayreti, uzağı gören akıl ve hikmetle birleşmiş olan bu gerçek halk önderi ve devlet adamı; Anadolu dağlarının en uzak ve ıssız köşesindeki köylere bile başka bir ruh aşlamıştır."  
Illustré (İllüstre) Dergisi

### **b. İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı Seçilmesi**

Atatürk'ün ağır hasta olduğu günlerde devlet adamları bir araya gelerek yapılması gerekenler konusunda görüşlerini bildirdiler. Atatürk'ün acı ölüm haberi geldiğinde, Başbakan Celal Bayar, Türk milletine bir baş sağlığı mesajı yayımladı.

TBMM, 11 Kasım 1938 günü toplanarak Atatürk'ün en yakın arkadaşlarından İsmet İnönü'yü cumhurbaşkanlığına seçti. Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü, 1950 yılına kadar bu görevi sürdürmüştür.